

Дата: 25.01.2023

Урок № 21

Тема: МІСЦЕ ЛЮБОВНОЇ ТЕМИ У ТВОРЧОСТІ І. ФРАНКА. ПОЕТИЧНА ЗБІРКА ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ. АВТОБІОГРАФІЧНІ МОТИВИ У ЗБІРЦІ ОЙ ТИ, ДІВЧИНО, З ГОРІХА ЗЕРНЯ, ЧОГО ЯВЛЯЄШСЯ МЕНІ У СНІ. ШИРОКА ГАМА ПОЧУТТІВ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ, СТВЕРДЖЕННЯ НЕВМИРУЩОСТІ ПОЧУТТІВ, ІДЕАЛУ КОХАННЯ

Мета (формувати компетентності): *предметні*: літературознавчу: поглиблені знання про поетичну збірку І. Франка «Зів'яле листя». та поезій на любовну тему, навички аналізу ліричних творів, визначення цінності, відкрити світ почуттів і пристрастей, створених поетичним словом великого майстра; читацьку: удосконалення навичок виразного читання; *ключові* навички пізнавальної діяльності; комунікативну: уміння працювати в групах, показати свої уміння й дослухатися до думки колективу; висловлювати власні враження від прочитаного; аргументувати, доводити її; розвиток комунікативних умінь; вміння поважати думку кожного; загальнокультурну: виховання усвідомлення того, що любов — найвеличніше із людських почуттів, яке необхідно берегти і цінувати, естетичну: культуру почуттів, естетичний смак, любов до поезії.

Матеріали до уроку: (теми конспектів уроку 20-21 є схожими)

Перечитуючи вірші І. Франка, вирішила взяти за епіграф такі слова Коцюбинського: «... читаючи їх, не знає, кому віддати перевагу: чи поетові боротьби, чи поетові-лірикові, співцеві кохання і настрою».

Вчитайтесь у ці рядки; на уроці стоятиме проблемне питання: «Що є кохання для ліричного героя драми «Зів'яле листя»». Відповідь у кінці уроку знайдете в назві, епіграфі та поетичних рядках.

Кружляють у тихому осінньому сумному повітрі листочки і падають на мокру від дощу (чи від сліз) землю, ніби хочуть зігріти її. На тих листочках закарбовано найніжніші, найпотаємніші порухи поетичної душі. Спробуймо зрозуміти її поривання, болі, втіхи — і тоді відкриємо для себе Франка.

Важко знайти у світовій літературі більш бетежну поетичну розповідь про страждання людської душі, зраненої живими негодами і нещасливим коханням, як збірка інтимної лірики «Зів'яле листя». яка створювалася більше 10 років (1886-1896).

1896 р. 40-річний Франко видає її окремою книжечкою. У передмові до видання Франко писав, що вміщені в збірці вірші належать молодому чоловікові, який через любовну трагедію покінчив життя самогубством. Орієнтуючись на таку версію, Франко визначав жанр збірки, як власне драму почуттів, і передмову закінчив словами Гетевого Вертера: «Будь мужньою людиною і не йди моїм слідом». Але в дійсності вірші належать перу І. Франка, багато з них мають автобіографічний характер. Образ зів'ялого листя алегоричний, автор визначає його як «завмерлеє в серці кохання». Складається збірка з трьох частин — «жмутків». Кожна з них позначена власним настроєм, ритмікою, строфікою. У «жмутках». розкривається глибока душевна трагедія ліричного героя, викликана важкими обставинами особистого життя, зокрема нерозділеного кохання:

* «Перший жмуток». передає трагедію нерозділеного кохання, його беззахисність та вразливість.

* «Другий жмуток». написаний у народнопісенній манері, і багато поезій стали улюбленими піснями.

* «Третій жмуток». — пекельні переживання ліричного героя, спричинені нещасливим коханням.

Оригінальною є композиція «Зів'ялого листя». у якій є вірші розповідні, описові, медитативні, складні імітації народних плачів і пісень. Недарма Франко дав збірці підзаголовок «Лірична драма».

Перше кохання — Ольга Рошкевич, друге кохання — Юзефа Дзвонковська, третє кохання — Целіна Зигмунтовська (Журовська).

У вірші «Тричі являлася мені любов». постає 3 великі кохання: перше — для непорочної чистоти Ольги, її високої духовності Франко вживає символ, запозичений з Біблії, — білу лілею, друге кохання — Юзефа — постає в образі «гордої княгині, бо була унікально красива, саме їй присвячений ще один вірш із цієї збірки: «Вона умерла! Слухай!..». у якому автор передає біль втрати і розпачу (померла), а в його уяві Целіна — жінка назвичайно примхлива і горда, не відповіла на його любов — «Це жінщина чи звір».

Жінка для Франка, як і для Шевченка, була святинею, але життя змушувало її страждати, проходити випробування, бути квіткою в пилюці. Є в збірці «Зів'яле листя». два листя про жіночу трагедію (три жінки), про два полюси жіночого нещастя. Це поезії «Привид». і «Покоївка і кухня, два вікна в партелі». Перша героїня — повія, друга — законна дружина нікчемного чоловіка. Франко співчував і одній, і другій, а любов його ліричного героя до цих нещасних особлива, всепрощаюча і світла.

Аналіз поезії «Ой ти, дівчино, з горіха зерня».

Франко підкреслює зв'язок поезій з народною творчістю, у якій він черпає натхнення. Як відомо, доробок Франка-фольклориста становить близько 400 пісень і 1800 коломийок, котрі він почав записувати з 10 років. Про Франківське відчуття музичного ритму свідчить той факт, що на його твори написано близько 200 композицій, а на окремі — по декілька. Микола Лисенко, який був приятелем Франка, створив на його тексти 6 романів і 2 хори.

Мотив — контрастне зіставлення молодої душі дівчини, що уособлює радощі, й молодика, несмілого юнака, котрий побоюється своїх почуттів.

Визначити художні засоби:

- * вигук (ой);
- * поетичне звертання (дівчино);
- * риторичні питання та окличні речення;
- * зменшено-пестливі слова;

- * постійні епітети;
- * фразеологізми (загублю душу);
- * анафора (чом).

Яким постає автор у цій поезії? (*Тонким ліриком, з-під пера якого з'являються поезії — перлини, що стають піснями.*)

Робота над поезією «Чого являєшся мені у сні...?».

Мотив — відтворення глибоких почуттів, юнацьких переживань, душевних порухів безнадійно закоханого серця; оцінка глибин чистих почуттів.

Ліричний герой — людина добра, щира, духовно багата, з вразливою душею і разом із тим — сильним характером, здатна на палке кохання.

Визначення художніх образів першої, другої, третьої строфи і їх характеристика.

1 строфа (порівняння) — очі: *чудові, ясні, сумні, немов криниці дно студене* (криниця — символ кохання, глибини її чистоти почуття); уста: *мов зарево червоне*;

2 строфа (епітети) — серце: *надірване, здавлене болем, жалем, риданням — піснями*;

3 строфа (звертання, метафори) — *зіронька* — дівчина, *диво золоте* — щастя кохання, *серце в турботі, не хоче тужити весь вік, марніє в'яне, засиха, оживає, грає, вільно віддиха*.

Визначення віршового розміру (4-стопний ямб).

Висновок. Ліричному герою є насолода бодай хоч уві сні бачити ту єдину, що є «Зіронькою». і без неї «Весь вік тужити — не жити». Нехай серце ліричного героя, що в «Турботі... марніє, в'яне, засиха». хоч уві сні, милуючись дорогим образом, «Знає щастя молодого, бажаного, страшного того гріха!». Поезія, покладена на музику, стала дивовижною, за душевною музикою.

, герой проходить через біль, страждання, докір, егоїзм, прощення, радість, щастя. Іншими словами, переборовши образу, пройшовши через прощення, ліричний герой відчуває емоційне переживання, що змінює людину, підносить на вищий рівень і дає можливість залишити нащадкам вірші, пісні.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити вірш напам'ять «Чого являєшся мені...». Поезію здаємо онлайн в zoom, або записуємо відео, і надсилаємо на електронну адресу.

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.